

1.

Những ngày bình yên ở Hà Nội

Nghỉ hè đã được hai tháng rồi.

Học sinh không phải học hè, nên ngoài chuyện trông nhà, giúp bố mẹ làm những việc lặt vặt thì chỉ còn có chơi thôi. Có hai việc quan trọng là giặt quần áo và nấu nồi cơm thì chị Bình làm rồi, nên hai cậu em trai Công và Hào cũng chẳng có việc gì nhiều, ngoài chuyện quét nhà, rửa bát và tự tắm lúc cuối chiều.

Hôm nào trước khi đi làm, mẹ cũng dặn ba chị em, buổi trưa phải đi ngủ, không được bêu nắng ngoài trời để bị ốm hay lang thang khắp các bãi cỏ, giẫm phải mảnh sành, mảnh chai, sứt chân thì khổ. Sợ nhất bị vi trùng uốn ván, không cứu kịp thì chết.

Lần nào mẹ dặn, Công và Hào cũng “vâng”, nhưng rồi trưa nào cũng trốn chị Bình đi chơi. Chị Bình hiền lành, ít nói, chỉ cặm cùi cố làm những việc giúp mẹ nên cũng không cản được hai đứa em trai nghịch ngợm. Thôi đành kệ chúng nó vậy. Những ngày hè nắng này, tụi trẻ con trong khu nhà tập thể ở đây rất thích đi đánh chuồn chuồn, một đứa ới là có cả dăm đứa hưởng ứng.

Công cầm đầu một nhóm sáu bảy đứa con trai trong khu nhà tập thể. Mới mười tuổi, nhưng nó lại là đứa lớn nhất nên thành kẻ đầu têu. Trong nhóm có cả thằng Hào em nó, kém ba tuổi. Tụi trẻ con đánh chuồn chuồn bằng keo làm từ những mẩu “kếp” ngâm xăng, dùng chung. Chỉ có que tre thì tự ai nấy kiếm, đủ loại to nhỏ, dài ngắn. Để có mấy lọ keo dính chuồn chuồn này mà thằng Thu nhà ở tầng trên bị ba nó đánh cho một trận. Chả là tìm mãi không

xin được mẩu “kếp” nào, thấy nhà thằng Thu có người khách tới chơi với ba nó, có đôi dép xăng-đan đế bằng “kếp”, thằng Công xui nó lấy dao xẻo trộm một miếng to. Người khách bị hỏng mất đôi dép, nhưng lúc ấy bọn trẻ còn chưa biết điều đó, tưởng cứ đem sửa là xong. Thằng Thu dù không nhận, vẫn bị ba nó tra hỏi và nện cho mấy roi quần đít. May mà nó không khai ra là do Công xui bậy, chứ nếu không lại thành to chuyện.

Bọn trẻ cắt chia miếng “kếp” ra thành những mẩu nhỏ, cho vào vỏ cái lọ mực Cừu Long cũ rồi đổ xăng vào. Miếng “kếp” tan ra thành một thứ keo dính chuồn chuồn cực tốt. Nắng mấy thì nắng, chẳng mũ nón gì, suốt trưa lũ trẻ bêu nắng lặn mò dọc mấy hàng rào bằng nửa ngăn cách khu tập thể nhà dân với khu nhà của chuyên gia nước ngoài gần đấy để đánh chuồn chuồn.

Trời càng nắng to, càng lắm chuồn chuồn. Không hiểu sao, quanh mấy cái hàng rào này lắm chuồn chuồn thế. Nhiều nhất là bọn chuồn chuồn ớt. Có con đỏ chót như quả ớt chín thật, nhưng cũng có nhiều con màu vàng nâu. Người lớn bảo, nhìn chuồn chuồn bay đoán

được thời tiết, chính là nhìn bầy chuồn chuồn ớt này. Chúng bay thành từng đàn, dày đặc cả một khoảng trời, cứ dập dình ở một chỗ trên cao, chứ chẳng phải di cư đi đâu. Chẳng biết chúng bay để đón khí trời hay tìm loại thức ăn gì trên cao ấy.

*Chuồn chuồn bay thấp thì mưa,
Bay cao thì nắng, bay vừa thì râm.*

Câu ca dao ấy bọn trẻ con đứa nào cũng biết. Ngay trong sách Tập đọc chứ đâu. Người lớn cũng hay nói câu này, hình như ai cũng phải học trong sách tập đọc từ lúc bé.

Mấy hôm nay, ngày nào cũng có nắng to và luôn bắt gặp cảnh lũ chuồn chuồn ớt kéo thành đàn chập chờn bay tít trên cao. Nhưng không phải chúng bay suốt ngày trên đó, nếu thế thì có mà chết đói. Chúng chỉ bay từng lúc thôi. Trưa nắng quá chúng cũng tìm chỗ đậu, bất cứ cái gì có đầu nhòn nhọn như cọc hàng rào, cọc bên bờ ao, hay trên cành của cái cây chết khô nào đó.

Cả bọn chia nhau thành từng cặp. Đứa bé cầm lọ keo dính, đứa lớn hơn cầm cái sào, hay que tre dài tới hai mét có bôi nhựa “kết” ở đầu

để dính chuồn chuồn. Thích nhất là khi gặp được những con chuồn chuồn ngô. Chúng là loại chuồn chuồn to nhất thì phải. Đầu tròn như hạt ngô, bốn cánh dài và trong, đuôi cũng dài có khoang màu, nửa vàng nửa đen. Bọn này không bay thành đàn mà chỉ thấy đậu lẻ từng con, toàn ở những chỗ khó bắt.

Dính được con chuồn chuồn cũng hồi hộp ra phết. Im lặng và nín thở, rón rén đến gần phía sau để con chuồn chuồn không phát hiện được ra rồi dí đầu que có dính keo vào nó là xong. Con chuồn chuồn đập cánh nhưng không bay đi được, trở thành một tên tù binh. Đứa lớn dính chuồn chuồn, đứa bé đôi khi cũng rất thích khi tự mình dùng tay tóm được đuôi con chuồn chuồn, nhưng đa số là những con chuồn chuồn kim bé tí xíu.

Khi đã dính được kha khá chuồn chuồn rồi, lũ trẻ con kéo nhau về sân tập thể dưới bóng cây bàng. Cây bàng lá to, tán rộng che được rất nhiều nắng. Những con chuồn chuồn ngô được đem luồn vào những mảnh giấy xé hình cái máy bay. Sau đó bọn trẻ tung lên trời cho những con chuồn chuồn ngô khoác máy bay giấy, bay đi. Thi xem máy bay của đứa nào bay được xa hơn.

Cứ như thế, cho tới khi con chuồn chuồn ngô đuổi sức thì thay con khác. Cuối cùng, không con nào bay được nữa thì tất cả bọn chuồn chuồn, kể cả những con chuồn chuồn ớt, được gom lại cho mấy đứa nhà có nuôi gà đem về cho gà ăn.

Buổi tối, sau bữa cơm, những đứa con trai lại rủ nhau chơi đuổi bắt. Bọn con gái ban ngày chỉ chơi những trò nhẹ nhàng ở sân như nhảy dây, chơi ô ăn quan hay trồng nụ trồng hoa, bây giờ cũng thích nhập hội cùng bọn con trai, chơi trò đuổi bắt khắp nơi. Người dân có người không có ý thức giữ gìn, nên khi nhà có mảnh chai lọ hay mảnh bát vỡ thường quảng luôn ra bãi cỏ cho tiện. Vì thế trong khu tập thể này, dù có chú ý dọn dẹp chỗ chơi, nhưng hầu như thằng con trai nào cũng ít nhất một lần giẫm phải thủy tinh hay mảnh sành, chảy toe toét máu, phải về nhà rửa nước muối rồi băng bó và phải nghỉ chơi mất mấy ngày. Chạy chơi toàn chân đất, chứ đứa nào có giày dép đâu. Đi học thì hầu như con trai, con gái đều đi guốc loẹt quẹt.

Hôm nào trong nhóm có anh Thạch, lớn hơn, nhà ở phía đầu dãy tập thể tham gia, thì thật xôm. Anh ấy bày ra trò kể những chuyện li kì,

rồi dọa ma thì đứa nào cũng sợ, nhưng cũng rất thích. Buổi tối kéo nhau ra một chỗ vắng xa xa không có đèn điện, chỉ có gió mát và bầu trời đầy sao. Thế là nghe anh Thạch kể đủ thứ chuyện ma, rồi kết thúc là những cuộc chạy về chí chết, đúng như bị ma đuổi. Đứa nào cũng cố chạy để mình không phải là đứa cuối cùng, nên thi nhau chạy. Có đứa ngã dúi dụi, đau mấy cũng phải vùng lên chạy tiếp. Thế mà mấy hôm sau không chữa, thấy đứa khác dám đi nghe anh Thạch kể chuyện ma thì mình cũng cố mà đi.

Công cũng thuộc loại thích nghe kể chuyện ma. Lúc dọa nhau rồi chạy về, nó cũng không phải chạy cuối lần nào, chưa một lần bị ngã, nhưng nó không thật tin là có ma. Có lần, vừa chạy nó vừa ngoảnh cổ lại phía sau nhìn xem, nhưng chẳng thấy có con ma nào đuổi theo cả. Hay là vì bóng tối mà không nhìn thấy. Nhưng cứ chạy về đến chỗ có cột đèn điện thì cả bọn đều lần lượt dừng lại, thi nhau thở, thi nhau nhìn, rồi cuối cùng đều thừa nhận với nhau là chẳng thấy ma đâu cả. Hình thù của ma nếu có thì đứa nào tưởng tượng ra sao, ma nó sẽ là như thế. Cứ thấy có đứa khác sợ ma hơn mình là thích rồi.

Trong những cuộc chạy dọa ma như thế, vì có thằng Hào là em trai đi cùng nên Công cũng phải có ý thức bảo vệ em và cũng phải chạy chậm lại cùng em. Nếu để em ngã hay khóc thì về nhà thế nào cũng bị mẹ mắng. Với lại làm anh thì không thể nhát gan hơn được. Phải chẳng như thế mà rồi nó buộc phải trở nên bạo dạn hơn.

Công cũng không thể ngờ rằng, sau này khi về quê sơ tán, chính nó cũng có lần theo bọn trẻ trong xóm ra chơi ngoài bãi tha ma vào mùa hè, rồi ngủ quên luôn ngoài đó mà cũng chẳng làm sao cả.

2.

Sơ tán về quê

Cuộc sống trẻ thơ vô tư và nghịch ngợm của những đứa trẻ con trong khu nhà tập thể cứ thế trôi qua sang tháng cuối cùng của mùa hè. Nhưng mùa hè ấy không yên ổn như những mùa hè các năm trước.

Một lần đi làm về sau bữa cơm chiều, bố Công trình trọng thông báo cho cả nhà:

– Hôm nay, máy bay Mỹ đã bay ra miền Bắc và ném bom ở Quảng Ninh. Đã có người bị chết. Bộ đội ta đã phải chiến đấu rất ác liệt. Tình hình